

PRINCIPALELE DREPTURI CIVILE ȘI POLITICE REGLEMENTATE DE CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Jurist Coman P. Varvara – Licuța

Résumé

A partir des instruments juridiques universels, un nombre important de documents a été conçu, négocié et adopté à niveau européen, documents qui consacrent les moyens de garantie et de protection des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

La Convention européenne est le premier instrument international qui fait référence aux droits de l'homme, ayant pour but la protection d'un large éventail de droits et de libertés civils et politiques et qui instaure un système de contrôle sur l'application des droits de niveau interne si la procédure est initiée par un individu et non pas par l'Etat.

Dans cet exposé, on a essayé d'analyser les principaux droits civils et politiques réglementés par CEDH (La Cour européenne des droits de l'homme) et les débats qui existent dans la jurisprudence à ce sujet.

1. Considerații generale

Pe baza instrumentelor juridice universale, la nivel european s-au conceput, negociat și adoptat un număr important de documente prin care sunt consacrate mijloace de protecție și garantare a drepturilor omului și libertăților fundamentale¹.

Un principiu esențial al protecției internaționale a drepturilor omului este subsidiaritatea mecanismelor internaționale în raport cu cele interne. Rolul principal în garantarea drepturilor omului revine statului, prin structurile și mecanismele interne, iar sistemele internaționale de protecție intervin numai în ultimă instanță, atunci când cele interne s-au dovedit a fi necorespunzătoare. De aici, regula generală a necesității parcurgerii și epuizării complete a căilor interne de atac, în vederea remedierii presupuselor violări ale drepturilor omului, înainte de declanșarea mecanismelor internaționale. Rezultă așadar, că procedurile internaționale de protecție a drepturilor omului nu se substituie celor interne ci sunt complementare acestora, în scopul de a remedia carențele protecției interne².

2. Convenția Europeană a Drepturilor Omului, adoptată la 4 noiembrie 1950 la Roma și evoluțiile sale ulterioare: a fost precedată atât de Declarația Universală a Drepturilor Omului cât și de Declarația Americană a Drepturilor și Îndatoririlor Omului³. Acest mecanism european, oferă însă imaginea unui sistem mult mai integrat față de sistemul de protecție a drepturilor omului existent în cadrul Organizației Națiunilor Unite. Astfel, Convenția Europeană a Drepturilor Omului oferă posibilități sporite pentru repararea încălcărilor drepturilor omului în cazurile în care acestea au fost nesocotite. Dacă sistemul O.N.U. se întemeiază în general pe ideea relațiilor de la stat la stat, fără a pune în discuție modul în care o serie de drepturi ale omului se realizează în practică, sistemul european stabilește o serie de proceduri prin care statele pot fi chemate și obligate a da explicații, iar în final să execute hotărârile prin care au fost stabilite anumite încălcări ale drepturilor omului în detrimentul propriilor cetățeni.

Convenția Europeană este primul instrument internațional ce se referă la drepturile omului având ca scop protecția unui larg evantai de drepturi și libertăți civile și politice și instaurează un sistem de control asupra aplicării drepturilor de nivel intern în cazul în care procedura este pornită de un individ și nu de către stat. Un element nou, important pentru protecția internațională a drepturilor omului, este cel stipulat în art. 1 al Convenției Europene, potrivit căruia părțile contractante recunosc „oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor”, drepturile și libertățile fundamentale. Expresia „oricărei persoane”, pe care o regăsim și în alte importante texte internaționale, subliniază natura universală a drepturilor omului recunoscute de Convenție. Așadar, textul protejează nu numai drepturile cetățenilor

¹ Dumitru Mazilu, *Drepturile omului*, Editura Lumina Lex, București, 1994, pag.146;

² Corneliu Liviu Popescu, *Protecția internațională a drepturilor omului* -surse, instituții și proceduri, Editura All Beck, 2000, pag.137;

³ Vasile Popa, Gheorghiu Mihai, *Drepturile omului în comunitatea europeană*, Edit. Globus, 1995, București, p. 13.

unui stat, dar și pe acelea aparținând străinilor, apatrizilor și incapabililor, cum sunt copiii și persoanele puse sub interdicție⁴.

Convenția a prevăzut și un sistem de aplicare a obligațiilor asumate de statele contractante. Trei instituții au fost create în acest sens: Comisia Europeană a Drepturilor Omului (înființată în 1954), Curtea Europeană a Drepturilor Omului (înființată în 1959) și Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, ultimul organ fiind alcătuit din miniștri afacerilor externe a statelor membre sau reprezentanții lor.

De la intrarea în vigoare a Convenției (1953) au fost adoptate unsprezece Protocoale. Protocoalele nr. 1,4,6, și 7 la Convenție au adăugat și alte drepturi și libertăți celor garantate, iar Protocolul nr.2 a conferit Curții puterea de a da avize consultative.

Protocolul nr. 9 a dat posibilitatea reclamanților (persoane fizice) să înainteze cererile lor Curții după ratificarea de către statul pârât și acceptarea de către un comitet de selectare.

La 11 mai 1994 a fost deschis pentru semnare Protocolul nr. 11 la Convenția Europeană a Drepturilor omului, care restructura mecanismul de control.

Noua Curte Europeană a Drepturilor Omului a început să funcționeze la 1 noiembrie 1998, odată cu intrarea în vigoare a Protocolului 11. La 31 octombrie 1998, vechea Curte și-a încetat funcționarea. Conform Protocolului nr. 11, Comisia Europeană a Drepturilor Omului a continuat timp de un an (Până la 31 octombrie 1999) să examineze cererile pe care le-a declarat admisibile anterior datei de intrare în vigoare a Protocolului nr. 11⁵.

3. Drepturi intangibile sau care beneficiază de o protecție absolută reglementate de Convenția Europeană a Drepturilor Omului

În comparație cu celelalte drepturi ale omului, drepturile intangibile beneficiază de o protecție absolută, pentru că exercițiul lor nu poate fi afectat de limitări sau derogări (permanente sau temporare) în nici o împrejurare (pe timp de pace ori de război).

În această categorie intră: dreptul la viață; interdicția torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante, interdicția sclaviei, a servituții și a muncii forțate, dreptul la neretroactivitatea legii, dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru aceeași faptă (non bis in idem)⁶.

Pe lângă Convenția Europeană a Drepturilor Omului mai există o serie de instrumente juridice internaționale care reglementează aceste drepturi: Pactul Internațional al Organizației Națiunilor Unite relativ la Drepturile Civile și Politice (PIDCP), Convenția Interamericană a Drepturilor Omului (CADO) și Convenția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale a Comunității Statelor Independente (CEDO-CSI), deși redactarea este puțin diferită. Mai mult, PIDCP garantează, în plus, și dreptul la recunoașterea personalității juridice, drept neprevăzut de CEDO.

3.1. Dreptul la viață

A fost consacrat ca fiind unul dintre drepturile fundamentale esențiale, care influențează celelalte drepturi civile, politice, economice, sociale sau culturale, atât de către CEDO dar și de alte instrumente juridice internaționale.

Astfel, este reglementat în art.3 din DUDO, art.6 din PIDCP, art.6 par.1 din Convenția privind drepturile copilului, art.4 din CADO și art.2 din CEDO-CSI, ca un drept reprezentând condiția necesară a exercitării tuturor celorlalte drepturi ale omului⁷.

Fiind un drept suprem al fiecărei persoane și, în consecință, o condiție necesară a exercitării celorlalte drepturi și libertăți ale omului, Curtea Europeană de la Strasbourg îl consideră ca „una din valorile fundamentale ale societăților democratice care formează Consiliul Europei”⁸.

„Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată vreunei persoane în mod intenționat, decât prin executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege.

Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol în cazurile în care ea rezultă dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

⁴ Vasile Popa, Gheorghiu Mihai, *op.cit.*, Edit. Globus, 1995, București, pag. 15;

⁵ Benone Pușcă, Andy Pușcă, *Drept internațional public*, Editura Fundației Academice „Danubius” Galați, 2003, pag. 141;

⁶ Olteanu Ionel, *Drept european al drepturilor omului. Drept material european al drepturilor omului*, vol. I, Edit. Fundației României de mâine, București, 2006, pag.135.

⁷ Olteanu Ionel, *op. cit.*, pag.136;

⁸ Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cazul McCann și alții contra Regatului Unit, în Berger V.

- a. Pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva unei violențe legale;
- b. Pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane deținute legal și
- c. Pentru a reprima, conform legii tulburări violente sau o insurecție.”⁹

Din interpretarea acestui articol ar putea rezulta că statul are obligația de a se abține de la provocarea morții unei persoane „în mod intenționat”. Totuși jurisprudența Curții a evidențiat, în această privință, că statul are atât obligații negative, dar și obligații pozitive, în sensul că trebuie să ia măsurile necesare în vederea protejării vieții¹⁰.

Articolul citat poate implica, în anumite împrejurări bine determinate, potrivit interpretării Curții, obligația pozitivă a statelor de a lua măsuri operaționale pentru a proteja viața unui individ atunci când aceasta este pusă în pericol de actele criminale ale altui individ (în virtutea efectului orizontal al Convenției)¹¹. Aceasta înseamnă că „o asemenea îndatorire trebuie să fie interpretată în sensul în care nu impune autorităților o obligație imposibilă sau disproporționată, ținând cont de dificultățile pe care le implică menținerea ordinii în societățile moderne, de caracterul imprevizibil al comportamentului omenesc și de opțiunile operaționale care trebuie făcute în privința priorităților și resurselor”¹².

Alte obligații pozitive care rezultă din articolul 2 ar putea viza: crearea unui sistem judiciar independent și eficient în vederea stabilirii cauzei morții și pedepsirea celor vinovați, protecția vieții deținuților față de comportamentul criminal al colegilor de detenție¹³, obligația de ordin procedural de a organiza anchete eficiente împotriva celor care au adus atingere vieții persoanei.

Pentru înțelegerea cauzelor care justifică provocarea morții unei persoane este necesară înțelegerea noțiunii esențiale de „recurgere absolut necesară la forță”, care a fost explicată de jurisprudența CEDO.

Primul criteriu precizat de Curte în acest sens este acela potrivit căruia, pentru existența unei recurgeri justificate la forță, necesitatea utilizării forței trebuie analizată în mod strict și imperativ în raport cu împrejurările care determină în mod normal statul să apeleze la mijloacele coercitive ca „o condiție necesară într-o societate democratică”. (Hotărârea McCann și alții contra Regatului Unit, paragraful 148).

Al doilea criteriu este cel al proporționalității dintre mijloacele utilizate și scopul urmărit prin recurgerea la forță¹⁴.

Un aspect important și controversat în același timp în legătură cu dreptul la viață este acela care se referă la limitele acestui drept. Se pune problema dacă termenul „persoană” din articolul citat se referă și la copilul conceput, dar nenăscut încă. Totuși, neexistând o definiție incontestabilă din punct de vedere științific a începutului vieții, se poate spune că: „problema începutului dreptului la viață este una ce trebuie decisă la nivel național: în primul rând pentru că această chestiune nu a fost decisă în majoritatea statelor care au ratificat Convenția (...); în al doilea rând pentru că nu există un consens european asupra definiției științifice și legale a începutului vieții”¹⁵.

Pe de altă parte, dacă în doctrină nu există această definiție privind momentul începutului vieții, ce se poate afirma despre încetarea existenței dreptului la viață? Există dreptul de a muri?

Legislațiile europene tratează această problemă (de asemenea controversată) în mod diferit (deși toate sunt părți CEDO). În timp ce în Franța, legislația ignoră eutanasia și este de principiu că exprimarea consimțământului victimei nu constituie o justificare, în Elveția¹⁶ eutanasia activă este interzisă de Constituție și de legea penală, iar legislația olandeză permite din 2001 eutanasia¹⁷.

„Poziția Curții Europene a fost fermă în această privință. În hotărârea din cauza Pretty c. Regatului Unit (2002), Curtea a arătat că articolul 2 nu poate fi interpretat, fără o distorsiune de limbaj, ca acordând un drept diametral opus, adică dreptul de a muri de mâna unui terț sau cu asistența unei

⁹ Art.2 din *Convenția Europeană a Drepturilor Omului*;

¹⁰ Bianca Selejan-Guțanu, *Protecția europeană a drepturilor omului*, Ediția 2, Editura C.H.Beck, București 2006, pag.75;

¹¹ Idem;

¹² Curtea CEDO, *Osman c. RU* (1998), *cauza Mastromatteo c. Italiei* (2002);

¹³ A se vedea *Curtea EDO*, Paul și Audrey Edwards c. RU (2002).

¹⁴ Dutertre G., *Extraits clés de jurisprudence de la Cour européenne des Droit de l'Homme*, Editions du Conseil de l'Europe, Strasbourg, 2003, pag.50;

¹⁵ Recent, într-o cauză împotriva Franței, Marea Cameră a Curții și-a reafirmat această poziție. A se vedea *Curtea EDO*, Vo c. Franței (2004);

¹⁶ Unele cantoane elvețiene permit însă eutanasia pasivă, adică dreptul de a refuza anticipat îngrijirile medicale sau prelungirea artificială a vieții.

¹⁷ *Legea privind controlul eutanasiilor și al suicidului asistat*.

autorități publice”¹⁸. Curtea a refuzat astfel orice interpretare evolutivă a Convenției în cazul articolului 2, apreciind că „ într-o chestiune atât de delicată, soluția trebuie să fie politică(prin revizuirea textului convențional), iar nu judiciară”.

3.2. Dreptul de a nu fi supus torturii și altor tratamente sau pedepse inumane sau degradante

Interdicția torturii a fost consacrată atât pe plan universal, cât și pe plan regional, ca un drept intangibil, care beneficiază de o protecție absolută¹⁹.

Articolul 3 al CEDO interzice tortura și alte tratamente sau pedepse inumane sau degradante. Curtea a afirmat, în cazul Soering c. Regatului Unit (1989) că interdicția torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante constituie „una din valorile fundamentale ale societăților democratice care formează Consiliul Europei”²⁰. De aceea, protecția integrității fizice și psihice a persoanei împotriva torturii și a altor rele tratamente are un caracter absolut, fiind un drept intangibil și inalienabil: dreptul de a nu suferi un tratament contrar demnității umane, bazat pe valorile comune ale tuturor patrimoniilor culturale și sistemelor sociale moderne și nu poate suferi nicio restrângere sau derogare.

Și totuși, aplicarea efectivă a articolului 3 al CEDO întâmpină greutăți datorită formulării lapidare în privința identificării sferei noțiunilor de tortură, tratament inuman și tratament degradant.

Curtea Europeană a clarificat aceste noțiuni arătând că între ele nu există o deosebire de natură, ci de intensitate. Astfel, orice tortură poate reprezenta și un tratament inuman, și orice tratament sau pedeapsă inumană poate constitui în mod necesar o acțiune degradantă²¹.

În hotărârea pronunțată de Curtea de la Strasbourg în cazul Irlanda contra Regatului Unit²², au fost determinate delimitările concrete în materie prin conturarea a trei noțiuni:

- a. tratamentul inuman este ale tratament care provoacă în mod intenționat suferințe fizice sau psihice presupunând o intensitate deosebită și o apreciere concretă prin prisma rigurozității și a efectelor produse asupra victimei (hotărârea Tyrer contra Regatului Unit din 25 aprilie 1978);
- b. tortura este constituită din tratamente inumane produse în mod deliberat, care sunt exercitate cu cruzime și provoacă suferințe foarte grave (reprezentând o formă agravată a tratamentului inuman). (Hotărâre pronunțată în cazul Irlanda contra Regatului Unit, din 18 ianuarie 1978);
- c. tratamentul degradant este rezultatul „măsurilor de natură să creeze individului sentimente de teamă, angoasă și inferioritate pentru a-l umili sau eventual pentru a-i înfrânge rezistența fizică sau morală”.

În ceea ce privește obligațiile statelor în materia articolului 3 din Convenție putem afirma că, în principal, acestea trebuie să se abțină de la provocarea torturii sau a tratamentelor inumane sau degradante.

În determinarea respectării acestei obligații negative, Curtea a arătat că statul poate fi considerat responsabil și pentru actele comise de agenții săi în afara atribuțiilor oficiale și nu poate invoca în favoarea sa necunoașterea sau ignorarea comportamentului agenților săi²³.

Potrivit Curții, statele au și o serie de obligații pozitive în vederea protecției integrității fizice și psihice a persoanei:

- a. de a asigura protecția juridică a individului împotriva relelor tratamente aplicate de persoanele private (Cauza Costello- Roberts c. Regatului Unit -1993)²⁴
- b. de a efectua investigații oficiale eficiente atunci când o persoană pretinde că a fost supusă unor tratamente de această natură de către agenții oficiali²⁵.
- c. de a acorda tratament medical. În cazul Algür c. Turciei (2002), Curtea a precizat această obligație a statului, arătând că dreptul de a cere examinarea de către un medic ales de deținut

¹⁸ Bianca Selejan-Guțanu, *Protecția europeană a drepturilor omului*, Ediția 2, Editura C.H.Beck, București 2006, pag.78;

¹⁹ Olteanu Ionel, op.cit., pag.141.

²⁰ Bianca Selejan-Guțanu, op.cit., pg.82;

²¹ Decizia Comisiei Europene a Drepturilor Omului pronunțată la 16.05.1995 în cazul Yagiz contra Turciei, în *Décisions de la CEDH*, Edition du Conseil de l'Europe, Strasbourg 1996;

²² Arrêt Irlande c. Royaume-Uni de 18 Janvier 1978, Série A no 25.p.166, par.167, *Décisions de la CEDH, Edition du Conseil de l'Europe*, Strasbourg 1979;

²³ A se vedea F.Sudre, *La Convention Européenne des Droits de l'Homme*,(ed.1999), pag.207, și Curtea EDO, *Irlanda c. RU*(1978);

²⁴ A se vedea F.Sudre, op.cit., ed.1999, pag.207;

²⁵ A se vedea Curtea EDO, *Assenov c. Bulgariei* (1998), *Aktoş c. Turciei* (2003).

reprezintă o garanție fundamentală pentru asigurarea prevenirii relelor tratamente în locul de detenție. De asemenea, în cazul Pantea c. României (2003), constatând violarea articolului 3 de către statul român, Curtea Europeană a subliniat obligația pozitivă a autorităților de a proteja integritatea fizică și psihică a persoanei, obligație ce are o rezonanță specială în cazul persoanelor deținute²⁶.

3.3. Dreptul de a nu fi supus sclaviei, servituții și muncii forțate sau obligatorii

Interdicția sclaviei și a servituții sunt prevăzute de mai multe reglementări adoptate pe plan universal sau regional, dintre care amintim: art.4 din DUDO; art.8 din PIDCP, art.5 din Carta Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor; art.6 din CADO și art.4 din CEDO-CSI.

Potrivit articolului 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, „nicio persoană nu poate fi ținută în sclavie sau în condiții de aservire și nu poate fi constrânsă să execute o muncă forțată sau obligatorie”.

Nu constituie „muncă forțată sau obligatorie” orice muncă impusă în mod normal unei persoane aflate în detenție în condițiile articolului 5 din CEDO sau în timpul liberării sale condiționate, serviciul cu caracter militar sau serviciul cu caracter alternativ rezultat din obiecția de conștiință la serviciul militar, serviciul impus de situațiile de criză sau de calamități care amenință viața sau bunăstarea comunității, sau orice muncă ori serviciu care face parte din obligațiile civile normale²⁷.

Sclavia poate fi definită ca starea sau condiția unui individ asupra căruia se exercită atribuțiile dreptului de proprietate sau unele dintre acestea (Convenția din 1926 împotriva sclaviei). A reduce o persoană la starea de sclav implică nerecunoașterea personalității sale juridice²⁸.

Servitutea este o stare de dependență completă a unei persoane față de alta.

Potrivit opiniei Comisiei această noțiune implică obligația de a trăi și munci pe proprietatea altuia, furnizându-i unele servicii, remunerate sau nu, fără posibilitatea de a schimba această stare, între servitute și sclavie fiind o diferență de grad și nu de natură²⁹.

Într-o cauză recentă, Siliadin c. Franței (2005), Curtea a constatat încălcarea de către statul francez a acestei obligații pozitive, prin insuficienta protecție împotriva așa-numitei „sclavii-domestice”.

În final, subliniem faptul că, în temeiul articolului, se impune pe lângă obligația statelor de a se abține de a impune munca forțată, și obligația pozitivă de a nu permite unor particulari să oblige alte persoane la muncă forțată.

3.4. Dreptul la neretroactivitatea legii

Dreptul la neretroactivitatea legii sau principiul legalității delictelor și a pedepselor este un drept fundamental al omului care beneficiază de o protecție absolută, neputând fi supus unor restricții sau derogări.

Acest drept intangibil reprezintă consacarea prin CEDO a principiului *nullum crimen, nulla poene sine lege* (nici o infracțiune și nici o pedeapsă fără să fie prevăzută de lege), principiu recunoscut de toate legislațiile moderne ale țărilor democratice.

Prin garantarea acestui drept sunt evidențiate două dintre principiile fundamentale ale jurisdicției CEDO și anume, principiul legalității și cel al neretroactivității legii.

Articolul 7 al CEDO prevede că:

„(1) Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care în momentul săvârșirii ei nu constituia infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea care era aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

(2) Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii sale, era considerată infracțiune, potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate”.

Prin conținutul paragrafului 2 al articolului 7, redactorii CEDO au dorit să evite o eventuală confuzie care ar fi făcut ca o infracțiune imprescriptibilă, cum sunt cele împotriva umanității (genocidul), să rămână nepedepsită ca urmare a absenței reglementării ei în unele legislații naționale.

²⁶ Bianca Selejan- Guțanu, *op.cit.*, pag.83-84;

²⁷ Olteanu I., *op. cit.*, pag.147;

²⁸ Bianca Selejan- Guțan, *op.cit.*, pag.94;

²⁹ Definiție dată de Comisie în cauza *Van Droogenbroeck c. Belgiei* 1982.

O concluzie importantă a CEDO este cea formulată cu prilejul Hotărârii K.H.W. contra Germaniei, din 22 martie 2001, în sensul că atunci când este vorba de o succesiune de state se poate considera legitimă urmărirea penală angajată de statul succesor, în baza legislației statului absorbit, dacă există indicii suficiente că o persoană este vinovată de săvârșirea unei infracțiuni sancționate de regimul juridic anterior (legea statului absorbit – Republica Democrată Gemană)³⁰.

3.5. Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru aceeași faptă (non bis in idem)

Acest drept este reglementat în plan internațional în articolul 4 din Protocolul adițional nr.7 la CEDO, după cum urmează:

„(1) Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii în baza căreia a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale a aceluși stat.

(2) Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea cauzei potrivit legii și procedurii penale ale statului respectiv, dacă au apărut fapte noi ori descoperite recent sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente, de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

(3) Nici o derogare de la prezentul articol nu este îngăduită în temeiul art.15 din Convenție.”

Rezultă așadar, din interpretarea acestui articol că nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit de două ori pentru aceeași faptă prevăzută de legea penală decât în cazul în care în cauză au fost descoperite fapte noi ori vreun viciu esențial de procedură, viciu care a fost de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

Bibliografie:

1. Dumitru Mazilu - *Drepturile omului*, Editura Lumina Lex, București, 1994
2. Corneliu Liviu Popescu - *Protecția internațională a drepturilor omului - surse, instituții și proceduri*, Editura All Beck, 2000
3. Vasile Popa, Gheorghiu Mihai - *Drepturile omului în comunitatea europeană*, Edit. Globus, 1995, București
4. Benone Pușcă, Andy Pușcă - *Drept internațional public*, Editura Fundației Academice „Danubius” Galați, 2003
5. Olteanu Ionel - *Drept european al drepturilor omului. Drept material european al drepturilor omului*, vol. I, Edit. Fundației România de mâine, București, 2006
6. Bianca Selejan-Guțanu - *Protecția europeană a drepturilor omului*, Ediția 2, Editura C.H.Beck, București 2006
7. Dutertre G. - *Extraits clés de jurisprudence de la Cour européenne des Droit de l'Homme*, Editions du Conseil de l'Europe, Strasbourg, 2003
8. F.Sudre - *La Convention Européenne des Droits de l'Homme*,(ed.1999), pag.207, și *Curtea EDO, Irlanda c. RU*(1978).
9. Bianca Selejan-Guțanu, Horațiu Alexandru Rusu – *Hotărârile C.E.D.O. în cauzele împotriva României (1998-2006)*, Editura Hamangiu, București, 2006.

---

³⁰ Olteanu Ionel, op.cit., pag.152.